

AFM Consumentenmonitor

Representatief Nederland – voorjaar 2023

dr. Lisanne Sanders
Isabel van den Heuvel, Msc.
Mara Verheijen, Msc.
dr. Millie Elsen

14 juni 2023

Inleiding

Achtergrond

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten. Als onafhankelijke gedrags-toezichthouder draagt de AFM bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland. De Consumentenmonitor geeft inzicht in ontwikkelingen in het gedrag van consumenten over de tijd. De monitor is in 2004 gestart en wordt sindsdien elk half jaar uitgevoerd.

De primaire doelstellingen van de Consumentenmonitor zijn:

- het beschrijven van het gedrag en de attitudes van financiële consumenten;
- het beschrijven van markt- en productaspecten in de financiële markt.

Leeswijzer

Dit rapport bevat de resultaten van de Consumentenmonitor uitgevoerd in april 2023 (Q2 2023). Het veldwerk is uitgevoerd in het LISS panel tussen 3 en 25 april 2023. De vragenlijst is ingevuld door een steekproef die representatief is voor de Nederlandse bevolking van 18 jaar en ouder. De vragenlijst behandelde verschillende financiële onderwerpen. Alle in tekst genoemde verschillen tussen groepen consumenten (zoals leeftijdsgroepen) in dit rapport zijn statistisch significant (tenzij anders vermeld).

Belangrijk: In 2022 is de Consumentenmonitor voor het eerst uitgevoerd in het *probability-based* LISS panel van Centerdata. Sinds 2022 is een aantal vragen en vraagformuleringen aangepast (vereenvoudigd). Hierdoor zijn de resultaten van de meting in 2023 niet (altijd) goed vergelijkbaar met de resultaten van eerdere metingen. Verschillen met eerdere metingen die zijn weergegeven in figuren in dit rapport moeten dus met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

Inhoud

- 4** Informatiebehoefte met betrekking tot pensioenen
- 17** Toereikendheid pensioenen
- 23** Duurzaamheid pensioenen
- 26** Onderzoeksmethode en steekproefbeschrijving

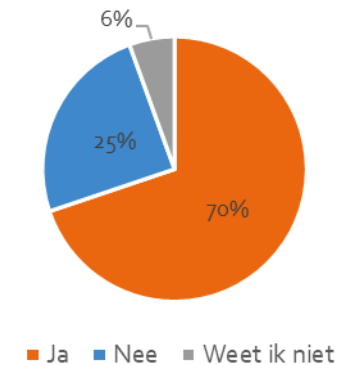
Informatiebehoefte met betrekking tot pensioenen

2 op de 3 niet-gepensioneerden geven aan een pensioenregeling te hebben via hun huidige werkgever

Bouwt u op dit moment pensioen op via een werkgever?

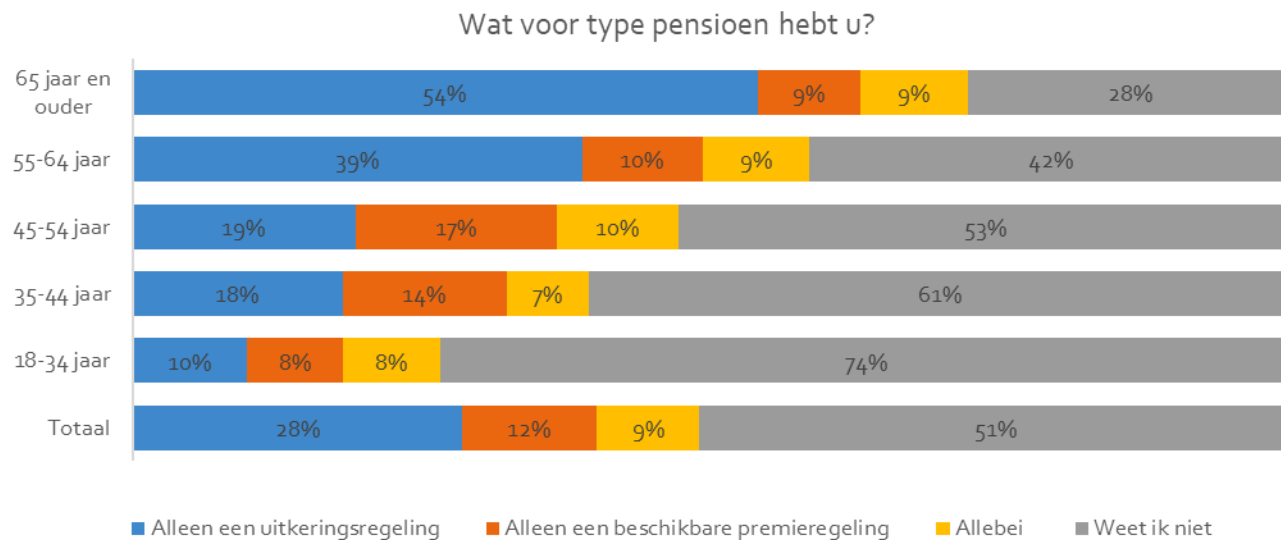

Hebt u voordat u stopte met werken ooit een pensioenregeling via een werkgever gehad?

- 2 op de 3 **niet-gepensioneerden** geven aan een pensioenregeling via **hun huidige werkgever** te hebben (65%).
- Ruim 1 op de 10 **niet-gepensioneerden** zegt **nooit** een pensioenregeling via een werkgever te hebben gehad (12%).
- 1 op de 4 **gepensioneerden** geeft aan **nooit** een pensioenregeling via een werkgever te hebben gehad (25%).

Type pensioen is bij ruim 7 op de 10 jongvolwassenen onbekend

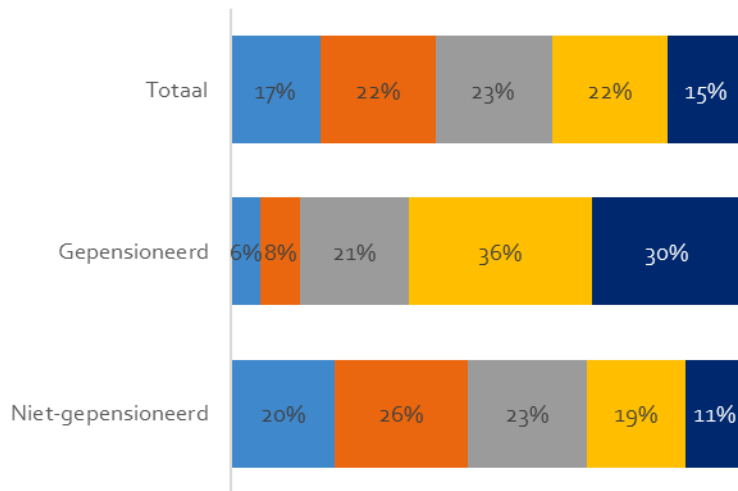
- De helft van de Nederlanders die zeggen een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever **weet niet wat voor type pensioen** het is (51%). In de leeftijdscategorie 18 tot 34 jaar loopt dit op tot 74%, in de categorie 65 jaar en ouder daalt het naar 28%.
- 1 op de 10 Nederlanders tussen de 18 en 34 jaar die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever, geeft aan **alleen een uitkeringsregeling** te hebben (10%), tegenover meer dan de helft van 65-plussers (54%).

Vraag: Wat voor type pensioen hebt u? Toelichting: Uitkeringsregeling: pensioenregeling waarbij afspraken zijn gemaakt over de hoogte van de pensioenuitkering. Beschikbare premieregeling: pensioenregeling waarbij afspraken zijn gemaakt over hoeveel geld u en uw werkgever inleggen voor uw pensioen. Er zijn geen afspraken gemaakt over de hoogte van de uitkering.

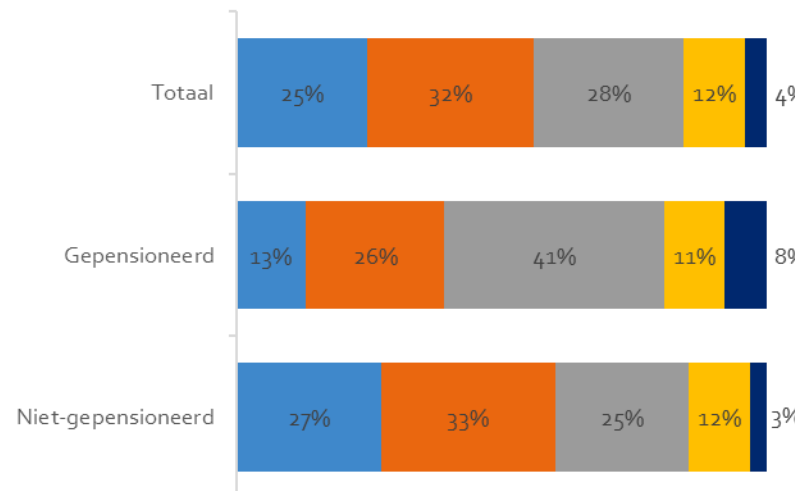
Basis = respondenten die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever, n = 908; 18-34 jaar: n = 204; 35-44 jaar: n = 155; 45-54 jaar: n = 172; 55-64 jaar: n = 173; 65 jaar en ouder: n = 204

Gepensioneerden lezen vaker berichten van hun pensioenfonds en vinden het interessanter om met hun pensioen bezig te zijn dan niet-gepensioneerden

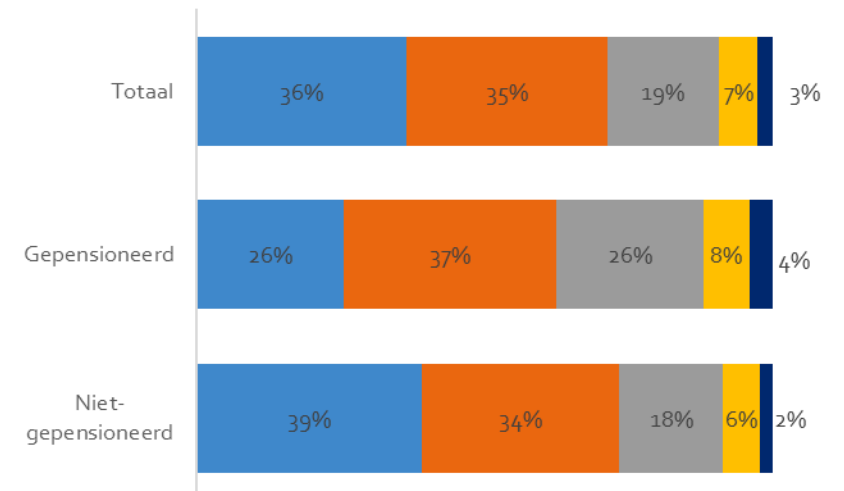
Ik lees alle (nieuws)brieven die ik digitaal en per post van mijn pensioenfonds krijg

Ik vind het interessant om met mijn pensioen bezig te zijn

Ik maak regelmatig tijd vrij om me in mijn pensioensituatie te verdiepen

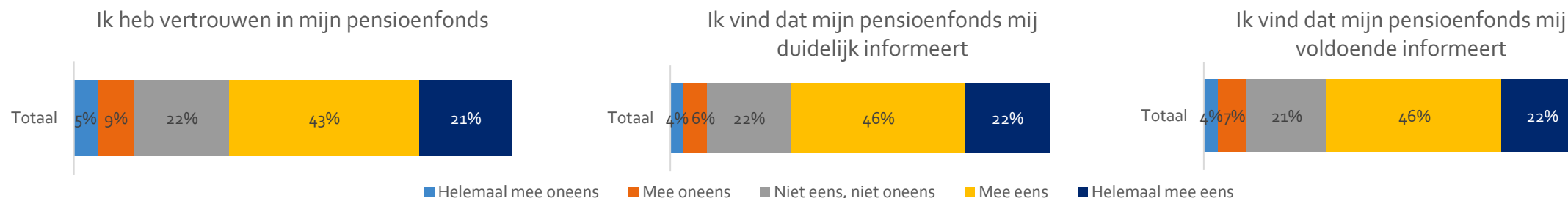

■ Helemaal mee oneens ■ Mee oneens ■ Niet eens, niet oneens ■ Mee eens ■ Helemaal mee eens

- Ongeveer 1 op de 3 Nederlanders (37%) die een pensioenregeling hebben (gehad) **leest alle berichten** die hij/zij van het pensioenfonds ontvangt, 1 op de 6 vindt het **interessant** om met zijn/haar pensioen bezig te zijn en 1 op de 10 reserveert **regelmatig tijd voor**.
- **Gepensioneerden** doen deze zaken gemiddeld vaker dan niet-gepensioneerden; zo leest bijna twee derde van de gepensioneerden (66%) (nieuws)berichten van hun pensioenfonds, terwijl 3 op de 10 (30%) niet-gepensioneerden dit doen.

Van de Nederlanders die wél alle (nieuws)berichten van hun pensioenfonds lezen, hebben 6 op de 10 vertrouwen in hun pensioenfonds

Antwoorden binnen de groep die het (helemaal) eens is met de stelling: "Ik lees alle (nieuws)berichten die ik digitaal en per post van mijn pensioenfonds krijg".

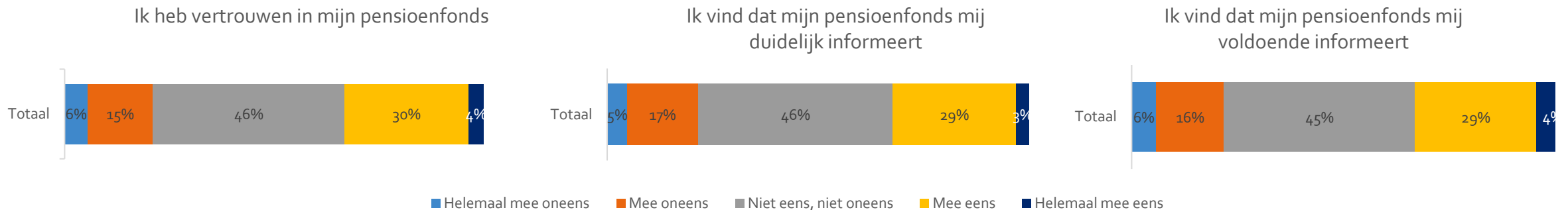

- 6 tot 7 van de 10 Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever én berichten van hun pensioenfonds lezen **vertrouwen** hun pensioenfonds (64%) en voelen zich **duidelijk** (68%) en/of **voldoende** (68%) **geïnformeerd**.
- Binnen deze groep geeft 1 op de 7 aan **geen vertrouwen** in het pensioenfonds te hebben (14%), 10% voelt zich **niet duidelijk geïnformeerd** door het pensioenfonds en 11% voelt zich **onvoldoende geïnformeerd**.

Van de Nederlanders die niet alle (nieuws)berichten van hun pensioenfonds lezen, heeft 1 op de 3 vertrouwen in zijn/haar pensioenfonds

Antwoorden binnen de groep die het (helemaal) **oneens** is met de stelling: "Ik lees alle (nieuws)berichten die ik digitaal en per post van mijn pensioenfonds krijg".

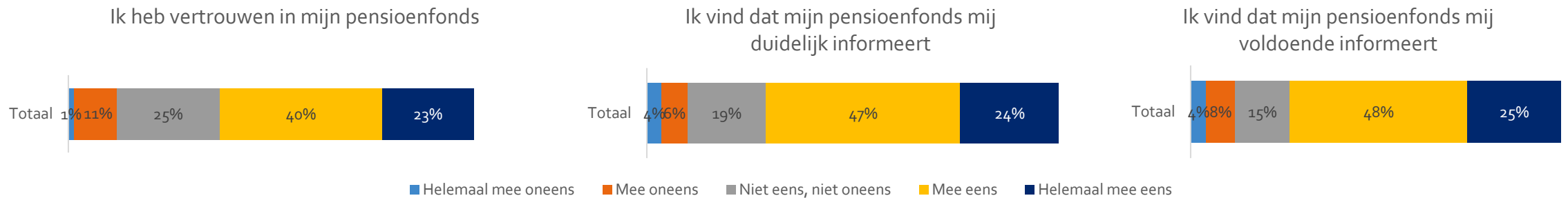
- Ruim 1 op de 3 Nederlanders die een pensioenregeling hebben (gehad) via een werkgever én aangeven de berichten van het eigen pensioenfonds *niet* (allemaal) te lezen, geeft aan het eigen pensioenfonds te **vertrouwen** (34%). Binnen dezelfde groep voelt ook 1 op de 3 zich **duidelijk** (32%) en/of **voldoende geïnformeerd** (33%).
- 1 op de 5 Nederlanders binnen deze groep geeft aan **geen vertrouwen** in het pensioenfonds te hebben (21%), 22% zegt **niet duidelijk geïnformeerd** te worden en 22% geeft aan **onvoldoende geïnformeerd** te worden.

Vraag: Hier ziet u een aantal uitspraken. Geef voor elke uitspraak aan of u het ermee eens of oneens bent.

Basis = respondenten die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever én het (helemaal) oneens zijn met de stelling "Ik lees alle (nieuws)berichten die ik digitaal en per post van mijn pensioenfonds krijg", n = 362

Van de Nederlanders die het wél interessant vinden om met hun pensioen bezig te zijn, hebben 2 op de 3 vertrouwen in hun pensioenfonds

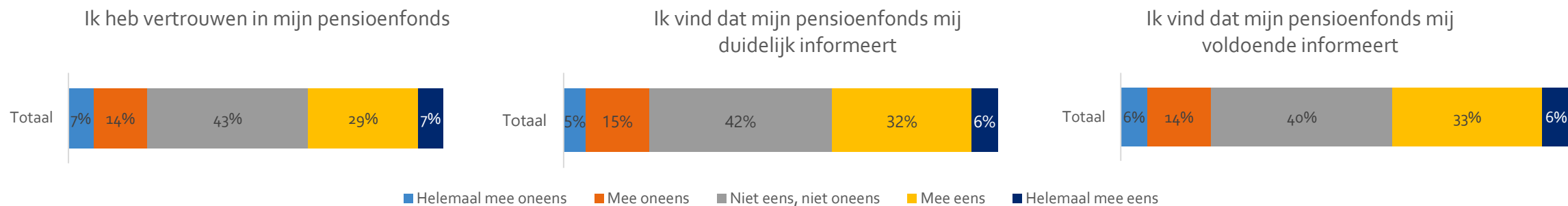
Antwoorden binnen de groep die het (helemaal) **eens** is met de stelling:
"Ik vind het interessant om met mijn pensioen bezig te zijn".

- Bijna 2 op de 3 Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever én het interessant vinden om met hun pensioen bezig te zijn hebben **vertrouwen** in hun pensioenfonds (63%). Ongeveer 7 op de 10 voelen zich **duidelijk** (71%) en/of **voldoende** (73%) **geïnformeerd** door zijn of haar pensioenfonds.
- Binnen deze groep is ongeveer 1 op de 10 het (helemaal) **niet** met de stellingen eens.

Van de Nederlanders die het niet interessant vinden om met hun pensioen bezig te zijn, hebben 4 op de 10 vertrouwen in hun pensioenfonds

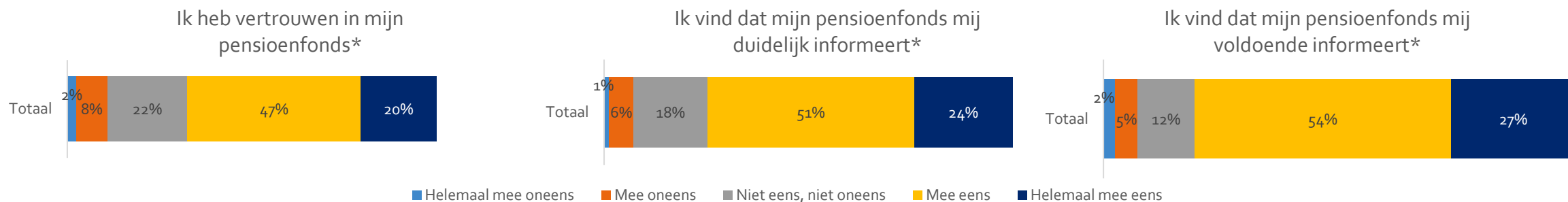
Antwoorden binnen de groep die het (helemaal) **oneens** is met de stelling:
"Ik vind het interessant om met mijn pensioen bezig te zijn".

- 4 op de 10 Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever én het *niet* interessant vinden om met hun pensioen bezig te zijn hebben **vertrouwen** in hun pensioenfonds (36%), en voelen zich over het algemeen **duidelijk** (38%) en/of **voldoende geïnformeerd** (39%).
- Binnen deze groep geeft 1 op de 5 respondenten aan **geen vertrouwen** te hebben in zijn of haar pensioenfonds (21%), **niet duidelijk** (20%) en/of **onvoldoende geïnformeerd** te worden (20%) door het pensioenfonds.

Van de Nederlanders die wél tijd vrijmaken om zich te verdiepen in hun pensioensituatie hebben 2 op de 3 vertrouwen in hun pensioenfond

Antwoorden binnen de groep die het (helemaal) **eens** is met de stelling:
"Ik maak regelmatig tijd vrij om me in mijn pensioensituatie te verdiepen".

- 2 op de 3 Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever én regelmatig tijd vrijmaken om zich in hun pensioensituatie te verdiepen, zeggen **vertrouwen in hun pensioenfond** te hebben (67%). Ongeveer 8 op de 10 respondenten binnen deze groep voelen zich **duidelijk** (75%) en/of **voldoende geïnformeerd** (81%).
- Van dezelfde groep geeft 1 op de 10 aan **geen vertrouwen** in het pensioenfond te hebben (10%). Minder dan 1 op de 10 voelt zich **niet duidelijk** (7%) en/of **onvoldoende geïnformeerd** (7%).

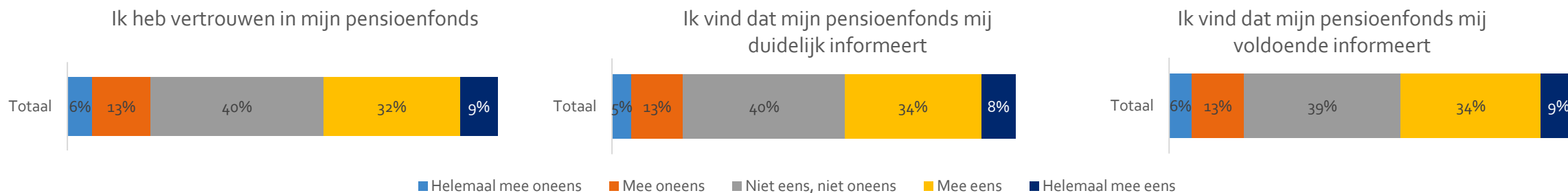
Vraag: Hier ziet u een aantal uitspraken. Geef voor elke uitspraak aan of u het ermee eens of oneens bent.

* Let op: het aantal waarnemingen is laag ($n < 100$).

Basis = respondenten die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever én het (helemaal) eens zijn met de stelling "Ik maak regelmatig tijd vrij om me in mijn pensioensituatie te verdiepen", $n = 83$

Van de Nederlanders die geen tijd vrijmaken om zich te verdiepen in hun pensioensituatie hebben 4 op de 10 vertrouwen in hun pensioenfond

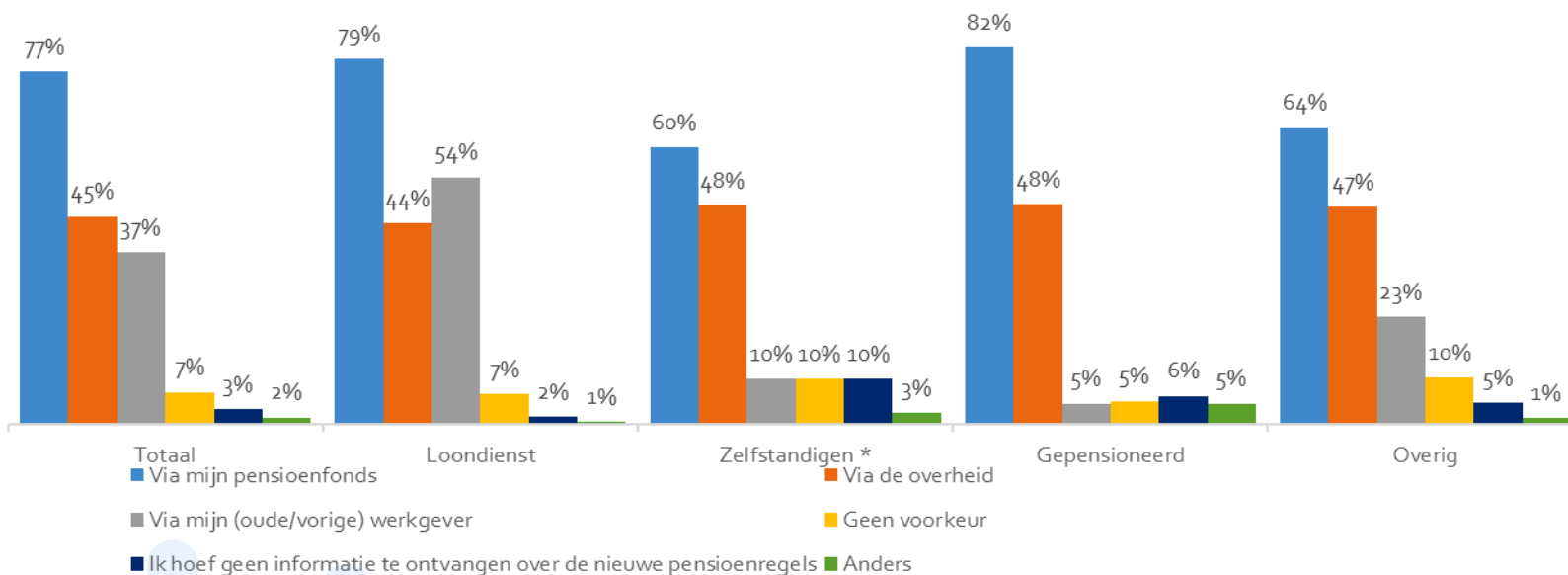
Antwoorden binnen de groep die het (helemaal) **oneens** is met de stelling:
"Ik maak regelmatig tijd vrij om me in mijn pensioensituatie te verdiepen".

- Ongeveer 4 op de 10 Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever én *niet* regelmatig tijd vrijmaken om zich in hun pensioensituatie te verdiepen, hebben **vertrouwen** in zijn of haar pensioenfonds (41%) en voelt zich over het algemeen **duidelijk** (42%) en/of **voldoende geïnformeerd** (43%). Van dezelfde groep geeft 1 op de 5 aan geen vertrouwen in zijn of haar pensioenfonds te hebben (19%), zich **niet duidelijk geïnformeerd** te voelen (18%) en/of **onvoldoende geïnformeerd** te voelen (19%).

8 op de 10 Nederlanders die een pensioenregeling hebben (gehad) willen informatie over de nieuwe pensioenregels ontvangen via hun pensioenfonds

informatie nieuwe pensioenregels ontvangen via

- Bijna 8 op de 10 Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever, willen informatie over de nieuwe pensioenregels ontvangen via hun **pensioenfonds** (77%). Dit percentage is significant hoger onder gepensioneerden (82%) en in loondienst werkenden (79%) dan in de groep "overig" (die voornamelijk uit studenten bestaat; 64%).
- Bijna de helft van de Nederlanders geeft aan informatie over de nieuwe pensioenregels te willen ontvangen via de **overheid** (45%).
- 1 op de 3 zegt informatie te willen ontvangen via hun (oude/vorige) **werkgever** (37%). Dit percentage is het hoogst onder Nederlanders die in loondienst werken (54%) en het laagst onder zelfstandigen (10%) en gepensioneerden (5%).

Vraag: Als de Eerste Kamer instemt dan krijgt Nederland een nieuw pensioenstelsel. De pensioenfondsen hebben dan tot 1 januari 2027 de tijd om de pensioenregels toe te passen. Van wie wilt u informatie over de nieuwe pensioenregels ontvangen? (meerdere antwoorden mogelijk)

* Let op: het aantal waarnemingen is laag (n < 100).

Basis = respondenten die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever, n = 908; loondienst: n = 546; zelfstandigen: n = 40; gepensioneerd: n = 174; overig: n = 146

1 op de 4 Nederlanders die een pensioenregeling hebben (gehad) via een werkgever wil bij elk nieuw besluit op de hoogte gehouden worden

Wens om informatie te ontvangen per...

Totaal

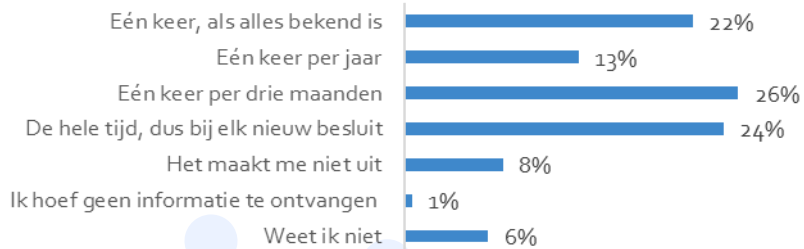
18-34 jaar

35-44 jaar

45-54 jaar

55-64 jaar

65 jaar en ouder

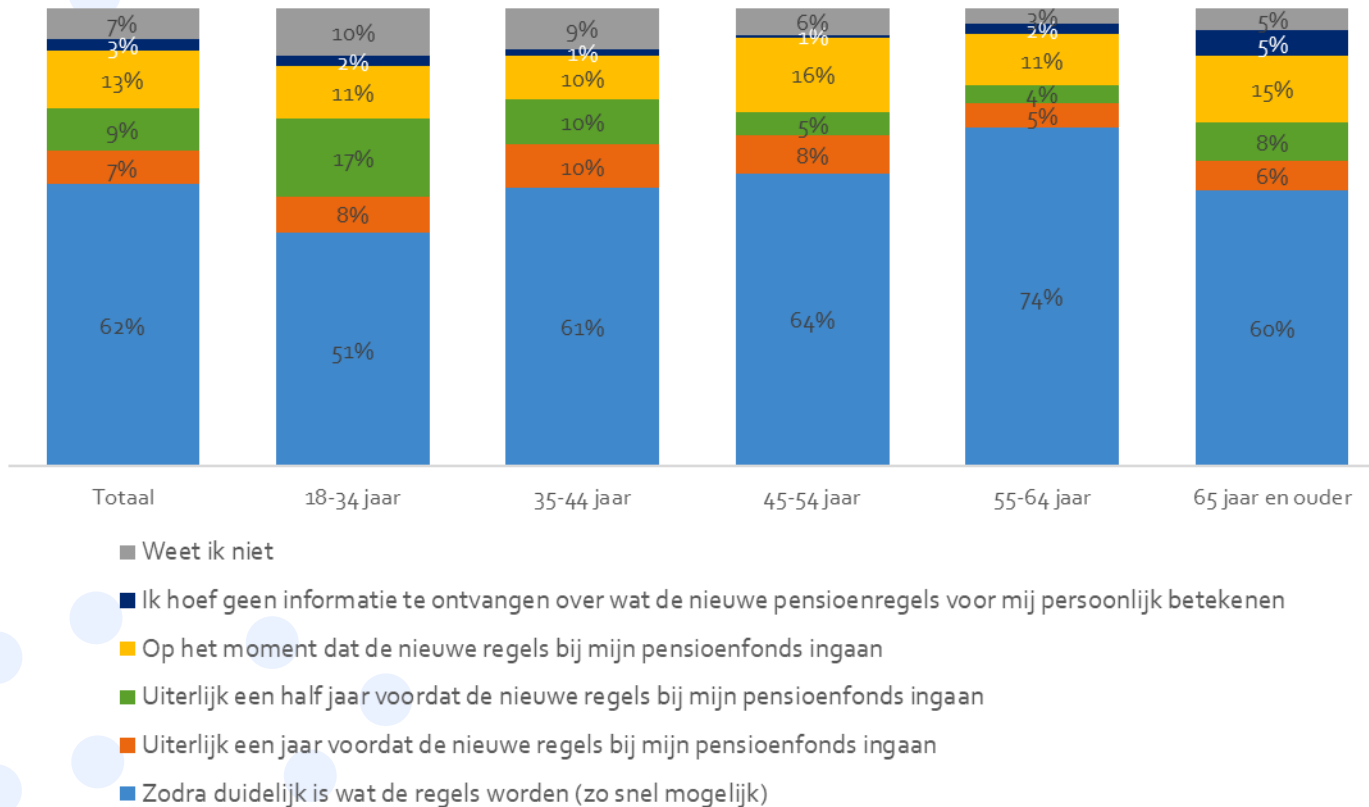
- Ongeveer een kwart van de Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad), zegt **bij elk besluit** op de hoogte gehouden te willen worden (27%). Binnen de groep 55-64 jarigen is dit percentage het hoogst (39%), en binnen de groep 18-34 jarigen het laagst (12%).
- Ook 1 op de 4 geeft aan **een keer per 3 maanden** geïnformeerd te willen worden (26%). Dit percentage neemt af naarmate leeftijd stijgt, van 36% in de groep tussen 18 en 34 jaar tot 16% onder 65-plussers.

Vraag: Over een langere periode zullen afspraken worden gemaakt* waarbij steeds meer details voor (en later door) uw pensioenfonds worden ingevuld. Hoe vaak wilt u hiervan op de hoogte worden gehouden? *Toelichting: Afhankelijk van de specifieke situatie worden eerst afspraken gemaakt door werkgevers en de ondernemersraad of door werkgeversvertegenwoordigers en vakbonden. Daarna door het pensioenfondsbestuur zelf.

Basis = respondenten die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever, n = 908; 18-34 jaar: n = 204; 35-44 jaar: n = 155; 45-54 jaar: n = 172; 55-64 jaar: n = 173; 65 jaar en ouder: n = 204

6 op de 10 Nederlanders die een pensioenregeling hebben (gehad) via een werkgever, willen zo snel mogelijk informatie ontvangen over de nieuwe regels

Informatie over nieuwe pensioenregels voor persoonlijke situatie ontvangen

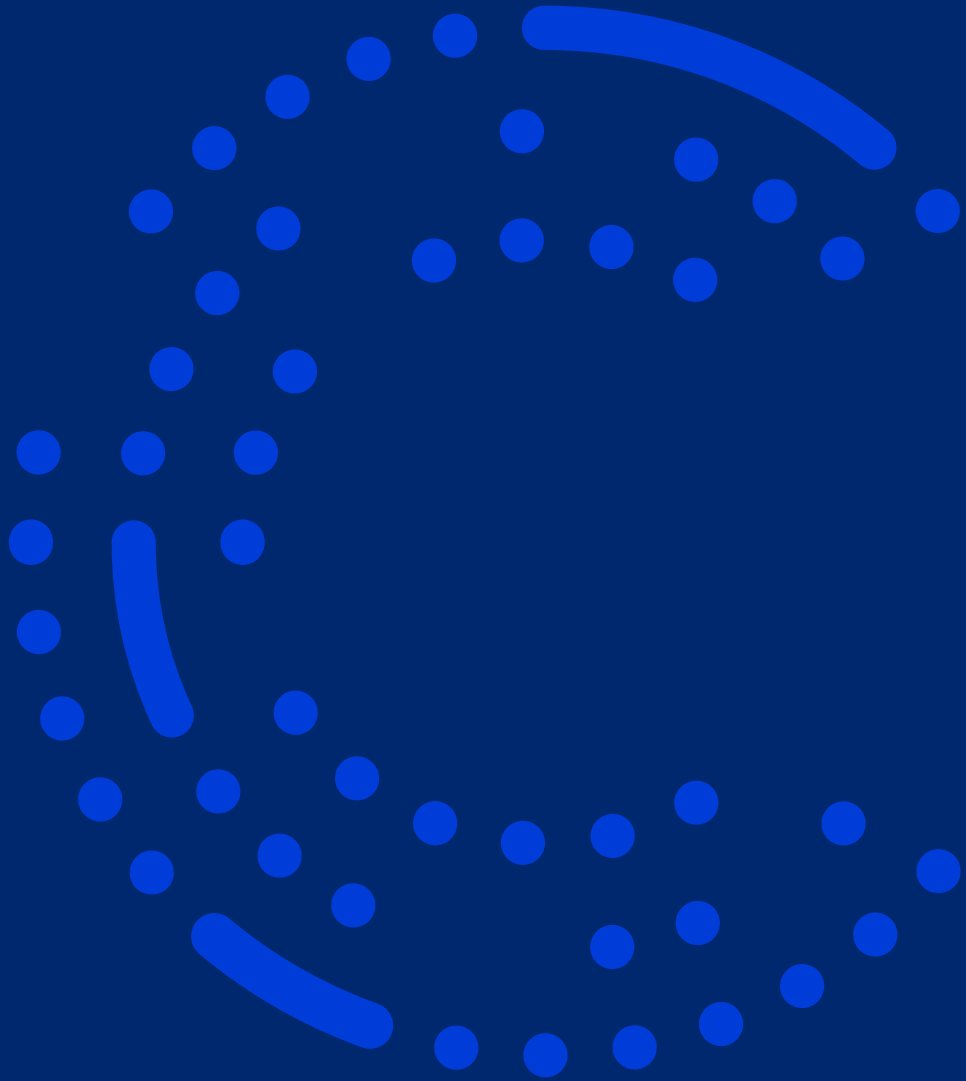

- Ruim 6 op de 10 Nederlanders die aangeven een pensioenregeling te hebben (gehad) via een werkgever, willen **zodra duidelijk is wat de regels worden** geïnformeerd worden (62%). Dit geldt met name voor de 55 tot 64 jarigen (74%).
- 1 op de 8 zegt **op het moment dat de nieuwe regels ingaan** geïnformeerd te willen worden over de nieuwe regels.

Vraag: Wanneer wilt u op zijn laatst de informatie over wat de nieuwe pensioenregels voor u persoonlijk betekenen ontvangen van uw pensioenfonds?

Basis = respondenten die aangeven een pensioenregeling hebben (gehad) via een werkgever, n = 908 ; 18-34 jaar: n = 204; 35-44 jaar: n = 155; 45-54 jaar: n = 172; 55-64 jaar: n = 173; 65 jaar en ouder: n = 204

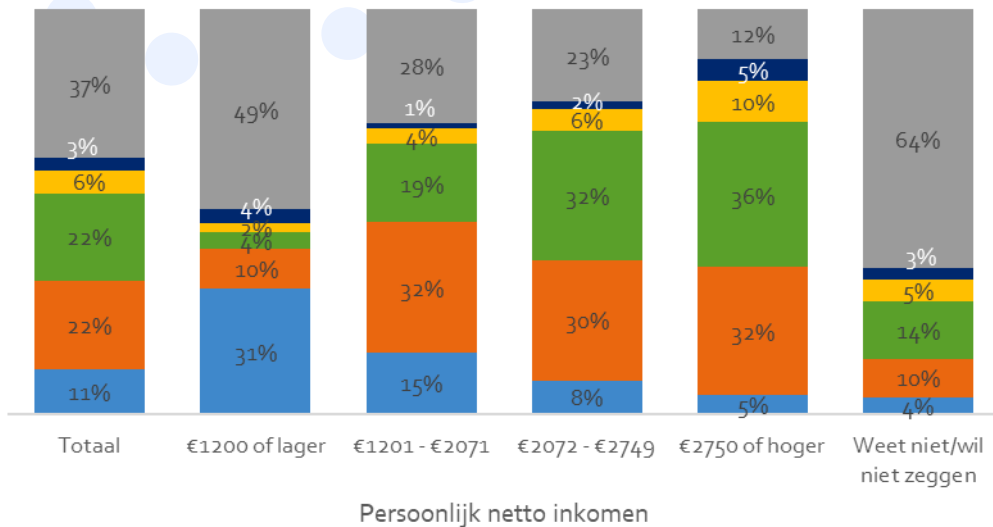

Toereikendheid pensioenen

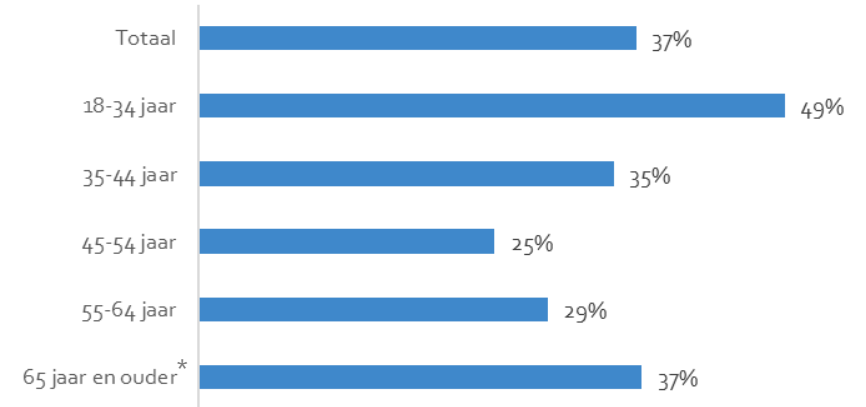
4 op de 10 niet-gepensioneerden weten niet hoe hoog het persoonlijk netto inkomen én AOW samen na pensionering zullen zijn

Mijn persoonlijke netto inkomen inclusief AOW is na mijn pensionering waarschijnlijk...

Percentage dat het niet weet naar leeftijd

ik weet hoogte persoonlijk netto inkomen én AOW vergeleken met netto inkomen echt niet

Toelichting: "Op dit moment is een AOW-uitkering voor een alleenstaande ongeveer € 1.350 netto per maand en voor iemand met partner ongeveer € 900 netto per maand per persoon. Gaat u ervan uit dat de prijzen niet veranderen in de toekomst."

- Bijna 4 op de 10 niet-gepensioneerden geven aan niet te weten hoe hoog hun persoonlijk netto-inkomen én AOW na pensionering zijn, ten opzichte van hun huidige netto inkomen (37%). Dit zijn met name niet-gepensioneerden die hun huidige inkomen niet weten of niet willen zeggen (64%) en niet-gepensioneerden met een persoonlijk netto inkomen van €1200 of minder (49%).
- Uitgesplitst naar leeftijd geldt dit met name voor niet-gepensioneerden in de leeftijd 18 tot 34 jaar (49%).

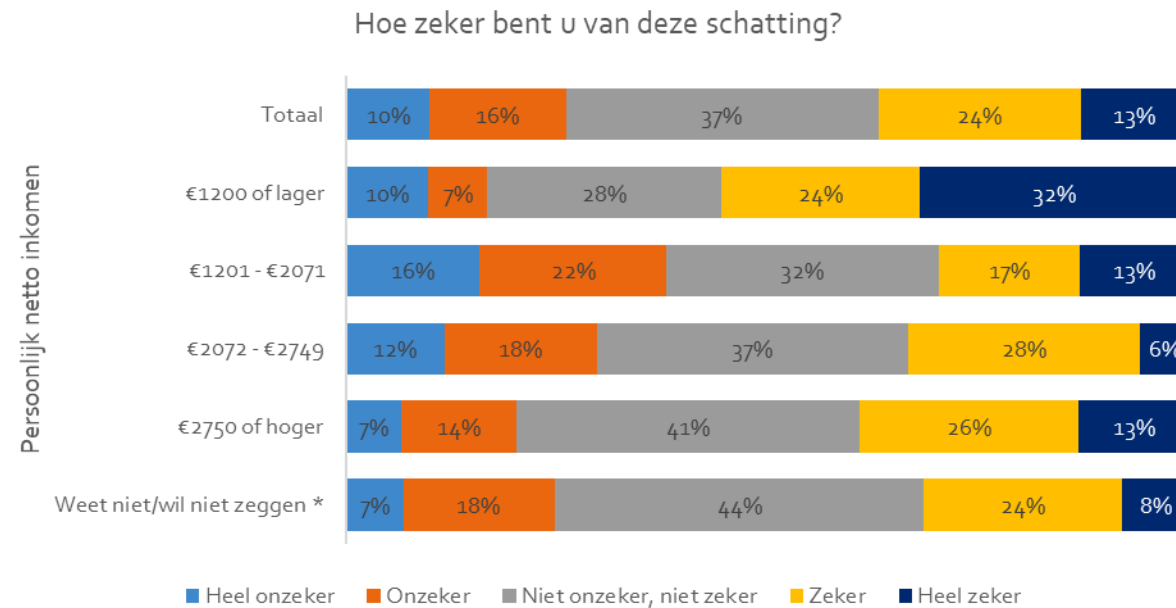
Vraag: Hoe hoog denkt u dat uw persoonlijk netto inkomen én AOW samen na uw pensionering zal zijn, vergeleken met uw netto inkomen nu? (zie box voor verdere toelichting)

* Let op: het aantal waarnemingen is laag (n < 100).

Basis links = niet-gepensioneerden: n = 911; € 1.200 of lager: n = 142; € 1.201 - € 2.071: n = 150; € 2.072 - € 2.749: n = 179; € 2.750 of hoger: n = 193, weet niet/wil niet zeggen: n = 247. Basis rechts = niet-gepensioneerden: n = 911; 18-34 jaar: n = 315; 35-44 jaar: n = 172; 45-54 jaar: n = 189; 55-64 jaar: n = 184; 65 jaar en ouder: n = 51

4 op de 10 niet-gepensioneerden die een schatting hebben gemaakt van hun inkomen na pensionering zijn (heel) zeker van de gemaakte schatting

U hebt aangegeven dat u denkt dat uw persoonlijke netto inkomen inclusief AOW na uw pensionering samen waarschijnlijk [...]% van uw netto inkomen nu is.

- Bijna 4 op de 10 niet-gepensioneerden die een schatting hebben gemaakt van hun inkomen na pensionering, geven aan **(heel) zeker** te zijn van hun schatting (37%). Vooral niet-gepensioneerden met een netto inkomen tot € 1.200 zijn relatief vaak zeker van hun schatting (56%).
- Van de niet-gepensioneerden geeft ruim een kwart (26%) aan **(heel) onzeker** te zijn over de gemaakte schatting. Dit zijn met name niet-gepensioneerden met een inkomen tussen de € 1.200 en € 2.071 (38%).

Vraag: U hebt aangegeven dat u denkt dat uw persoonlijke netto inkomen inclusief AOW na uw pensionering waarschijnlijk [...]% van uw netto inkomen nu is. Hoe zeker bent u van deze schatting?

* Let op: het aantal waarnemingen is laag (n < 100)

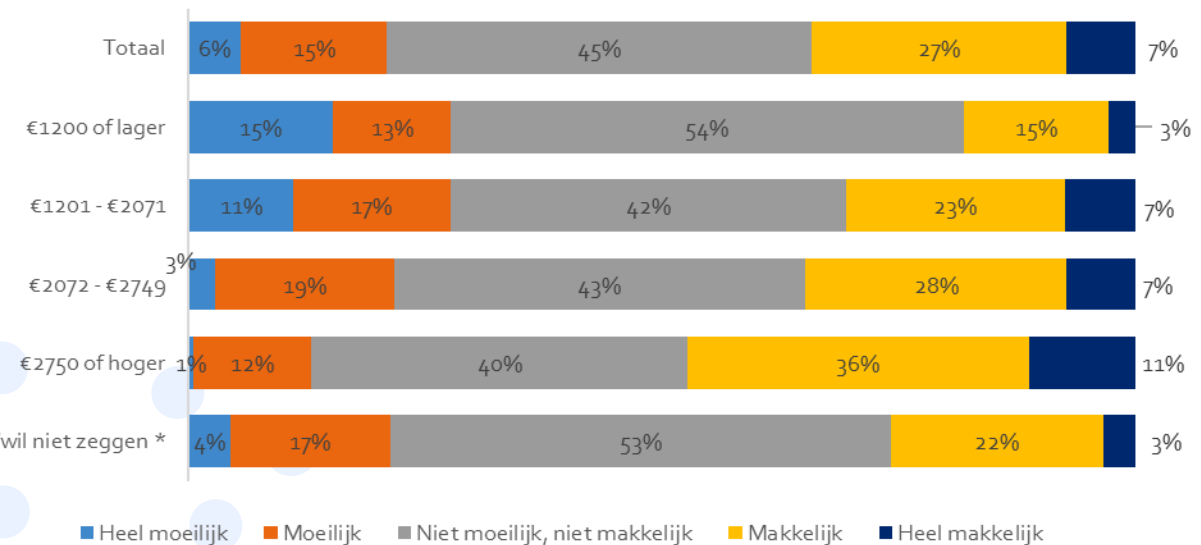
Basis = niet-gepensioneerden die niet 'Ik weet het echt niet' bij de hoogte persoonlijk netto inkomen én AOW vergeleken met netto inkomen hebben ingevuld: n = 576; 911; € 1.200 of lager: n = 72; € 1.201 - € 2.071: n = 108; € 2.072 - € 2.749: n = 138; € 2.750 of hoger: n = 169; weet niet/wil niet zeggen: n = 89

Ruim 3 op de 10 niet-gepensioneerden geven aan (heel) makkelijk te kunnen rondkomen met het verwachte pensioeninkomen

- Ruim 3 op de 10 niet-gepensioneerden die een schatting hebben gemaakt van hun pensioeninkomen, geven aan (heel) makkelijk van dat inkomen te kunnen rondkomen. Dit zijn met name niet-gepensioneerden met een netto inkomen boven de € 2750 (47%). Bij een inkomen tot € 1200 daalt dit naar bijna 1 op de 5 niet-gepensioneerden (18%).
- 2 op de 10 niet-gepensioneerden die een schatting hebben gemaakt van hun pensioeninkomen, geven aan hier (heel) moeilijk van te kunnen rondkomen (21%).
- 45% van de niet-gepensioneerden die een schatting hebben gemaakt van hun pensioeninkomen, geven aan hier niet moeilijk maar ook niet makkelijk van te kunnen rondkomen.

U hebt aangegeven dat u denkt dat uw persoonlijke netto inkomen inclusief AOW na uw pensionering samen waarschijnlijk [...] % van uw netto inkomen nu is.

Hoe makkelijk of moeilijk denkt u met dit [pensioen]inkomen te kunnen rondkomen?

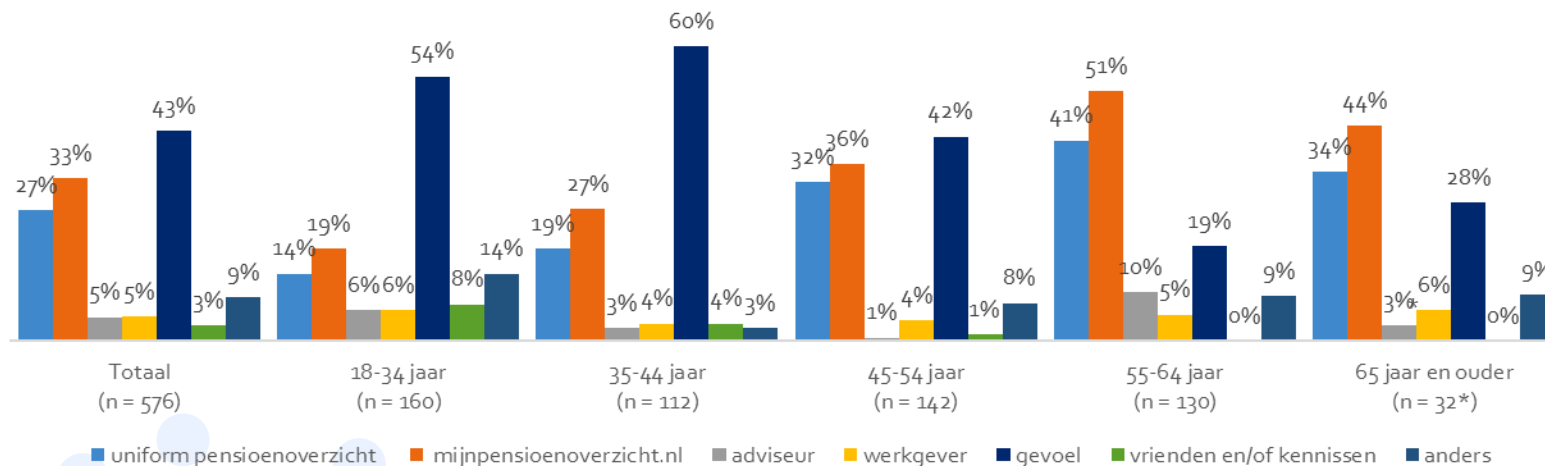
Basis = niet-gepensioneerden die niet "Ik weet het echt niet" bij de hoogte persoonlijk netto inkomen én AOW vergeleken met netto inkomen hebben ingevuld: n = 576; 911; € 1.200 of lager: n = 72; € 1.201 - € 2.071: n = 108; € 2.072 - € 2.749: n = 138; € 2.750 of hoger: n = 169; weet niet/wil niet zeggen: n = 89.

Vraag: U hebt aangegeven dat u denkt dat uw persoonlijke netto inkomen inclusief AOW na uw pensionering samen waarschijnlijk [...] % van uw netto inkomen nu is. Gaat u ervan uit dat de prijzen niet veranderen in de toekomst. Hoe makkelijk of moeilijk denkt u met dit inkomen te kunnen rondkomen? * Let op: het aantal waarnemingen is laag (n < 100)

Ruim 4 op de 10 niet-gepensioneerden die een schatting maakten van hun pensioeninkomen, maakten deze schatting op gevoel

U hebt aangegeven dat u denkt dat uw persoonlijke netto inkomen inclusief AOW na uw pensionering samen waarschijnlijk [...]% van uw netto inkomen nu is.

Waarom denkt u dit? Ik heb hierover informatie opgedaan...

- Ruim 4 op de 10 niet-gepensioneerden die een schatting gaven van hun pensioeninkomen, geven aan deze schatting op gevoel gemaakt te hebben (43%).
- Ruim 3 op de 10 niet-gepensioneerden geven aan deze schatting op basis van mijnpensioenoverzicht.nl gemaakt te hebben (33%).
- Ruim een kwart van de niet-gepensioneerden zegt deze schatting op basis van het uniform pensioenoverzicht gemaakt te hebben (27%).

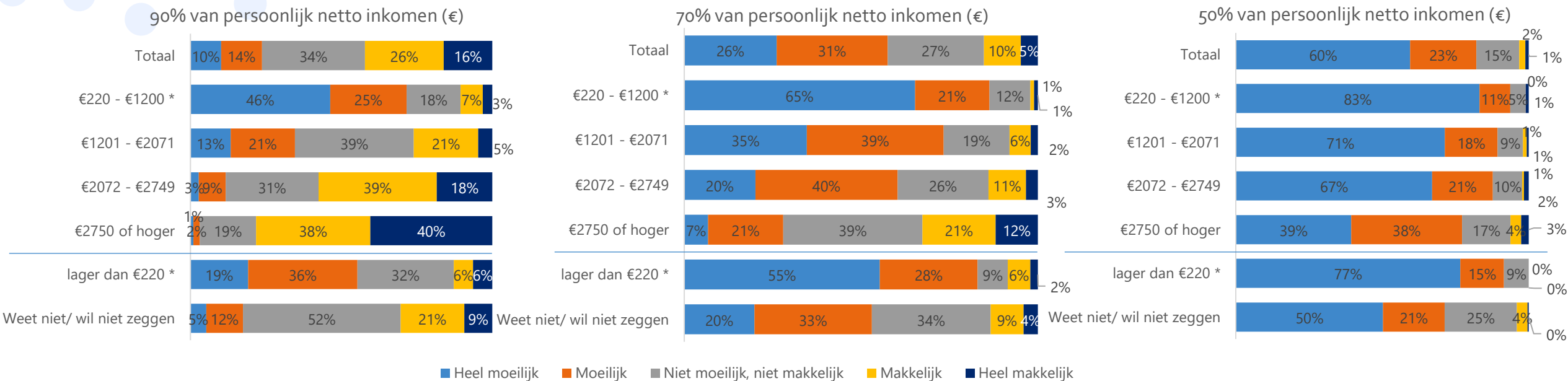
Vraag: U hebt aangegeven dat u denkt dat uw persoonlijke netto inkomen inclusief AOW na uw pensionering samen waarschijnlijk [...]% van uw netto inkomen nu is. Waarom denkt u dit? Ik heb hierover informatie opgedaan... (meerdere antwoorden mogelijk).

* Let op: het aantal waarnemingen is laag (n < 100)

Basis = niet-gepensioneerden die niet "Ik weet het echt niet" bij de hoogte van het persoonlijk netto inkomen én AOW vergeleken met netto inkomen hebben ingevuld: n = 576

1 op de 6 niet-gepensioneerden geeft aan na pensionering (heel) makkelijk rond te kunnen komen met 70% van hun inkomen

Hoe moeilijk of makkelijk denkt u rond te kunnen komen met...

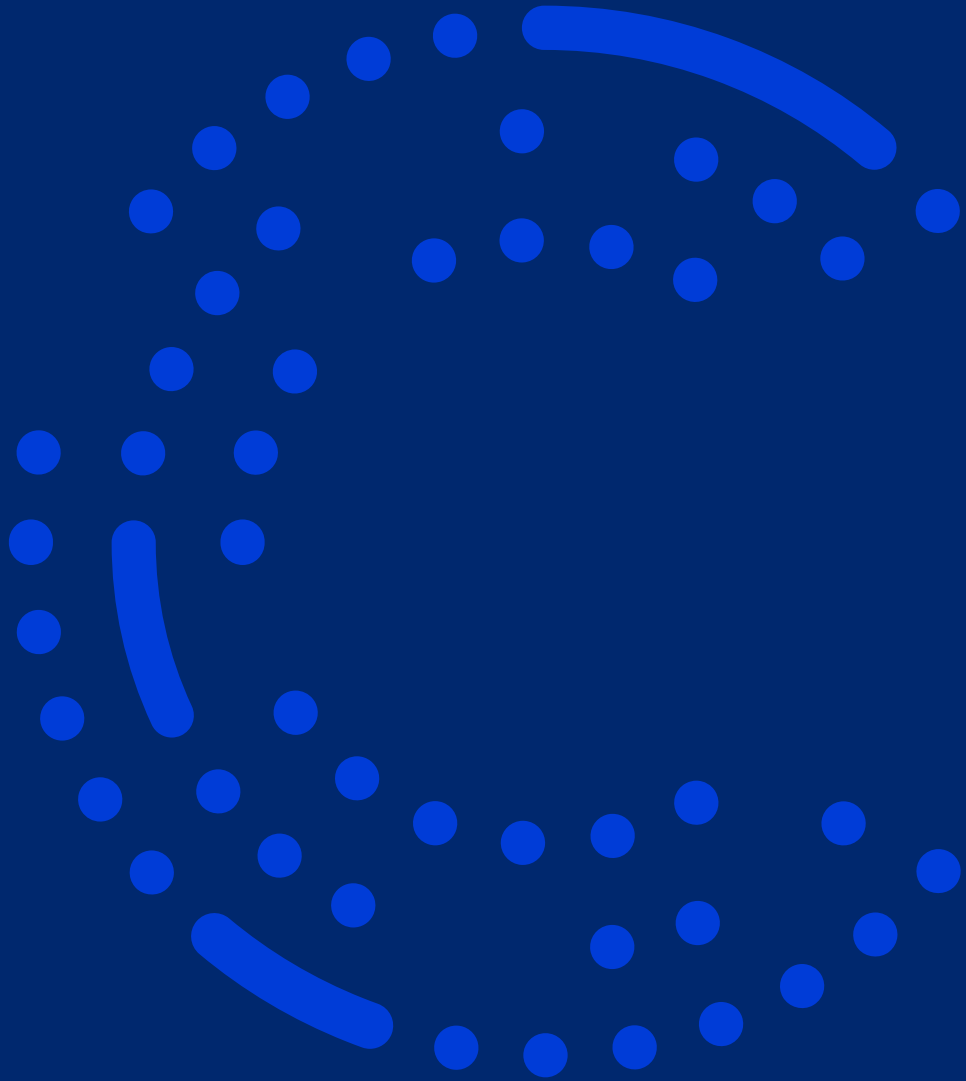

- Ongeveer 1 op de 6 niet-gepensioneerden geeft aan na pensionering **(heel) makkelijk te kunnen rondkomen met 70% van het persoonlijk netto inkomen** (15%). Dit stijgt naar ruim 4 op de 10 niet-gepensioneerden wanneer het inkomen na pensionering 90% van hun inkomen zou zijn (42%).
- Met een inkomen na pensionering van **50%** van het persoonlijk netto inkomen denken 8 op de 10 niet-gepensioneerden (heel) moeilijk te kunnen rondkomen (83%). Dit zijn met name niet-gepensioneerden met een inkomen tot € 1.200.

Bij een netto inkomen tussen de € 0 en € 220 werd 90% / 70% / 50% van € 1.200 euro genomen.
Bij "weet niet / wil niet zeggen" werd 90% / 70% / 50% van € 2.378 euro genomen. Bij een netto inkomen van € 220 of meer werd 90%/70%/50% van het netto inkomen genomen.

Vraag: Stel dat na pensionering uw netto inkomen gelijk zou zijn aan [p% van het persoonlijk netto inkomen] euro. Hoe moeilijk of makkelijk denkt u met dit inkomen te kunnen rondkomen?, met p% is 90% (links), 70% (midden) en 50% (rechts) van het persoonlijk inkomen. * Let op: het aantal waarnemingen is laag (n < 100).

Basis = niet-gepensioneerden, n = 911; € 220 - € 1.200: n = 95; € 1.201 - € 2.071: n = 150; € 2.072 - € 2.749: n = 179; € 2.750 of hoger: n = 193; lager dan € 220: 47; weet niet/wil niet zeggen: n = 247

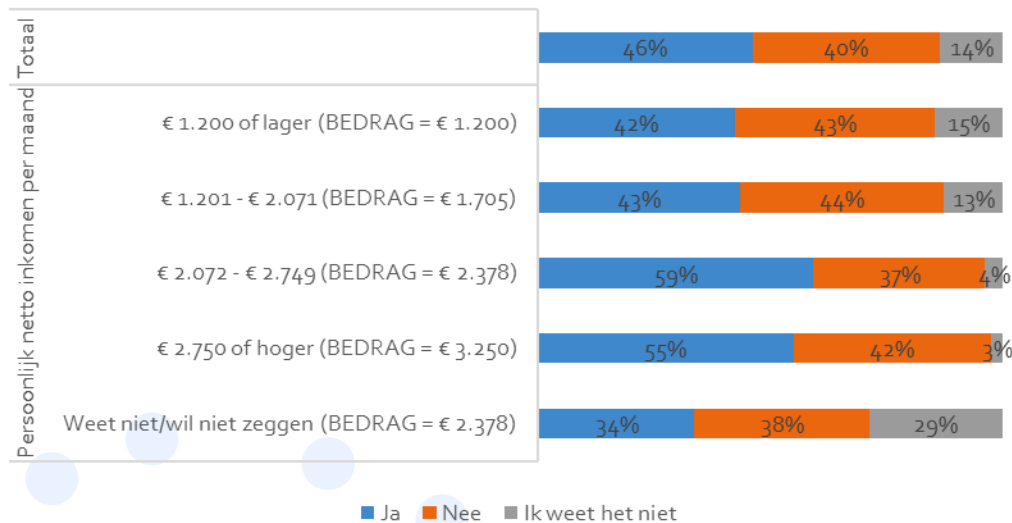
Duurzaamheid pensioenen

Bijna de helft van de niet-gepensioneerden zou een 2% lagere pensioenuitkering accepteren als de verlaging komt doordat het pensioenfonds duurzaam is gaan beleggen

Stel dat een pensioenfonds duurzaam wil gaan beleggen. Om dit te kunnen doen, wordt uw netto pensioenuitkering (inclusief AOW) dan **2% lager**, dus bijvoorbeeld [98% van BEDRAG] in plaats van [100% van BEDRAG].

Gaat u ervan uit dat de prijzen niet veranderen in de toekomst.

Zou u deze 2% lagere uitkering accepteren?

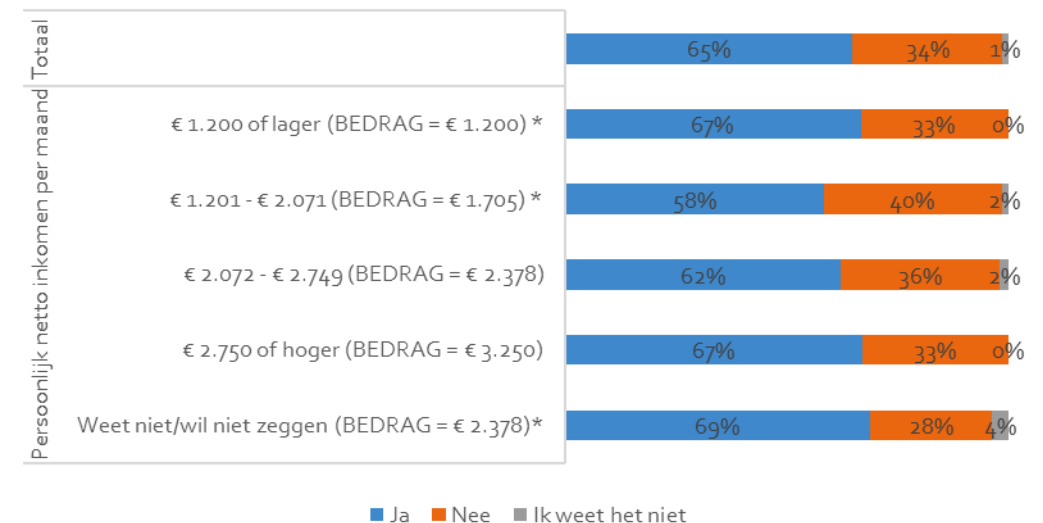

Wanneer beantwoord met "Ja"

Stel dat een pensioenfonds duurzaam wil gaan beleggen. Om dit te kunnen doen, wordt uw netto pensioenuitkering (inclusief AOW) dan **5% lager**, dus bijvoorbeeld [95% van BEDRAG] in plaats van [100% van BEDRAG].

Gaat u ervan uit dat de prijzen niet veranderen in de toekomst.

Zou u deze 5% lagere uitkering accepteren?

- Bijna de helft van de niet-gepensioneerden geeft aan dat zij een **2% lagere netto pensioenuitkering zouden accepteren** als dat komt doordat het pensioenfonds duurzaam belegt (46%). Bij een persoonlijk netto inkomen tussen de € 2.072 en € 2.750 loopt dit op tot 3 op de 5 niet-gepensioneerden (59%).
- Van de niet-gepensioneerden die een 2% lagere netto pensioenuitkering accepteren, zouden 2 op de 3 ook een **5% lagere pensioenuitkering accepteren** (65%).

* Let op: het aantal waarnemingen is laag (n < 100).

Basis links = niet-gepensioneerden, n = 911; € 1.200 of lager: n = 142; € 1.201 - € 2.071: n = 150; € 2.072 - € 2.749: n = 179; € 2.750 of hoger: n = 193; weet niet/ wil niet zeggen: n = 247. Basis rechts = niet-gepensioneerden die een 2% lagere pensioenuitkering zouden accepteren, n = 420; € 1.200 of lager: n = 60; € 1.201 - € 2.071: n = 65; € 2.072 - € 2.749: n = 106; € 2.750 of hoger: n = 106; weet niet/wil niet zeggen: n = 83

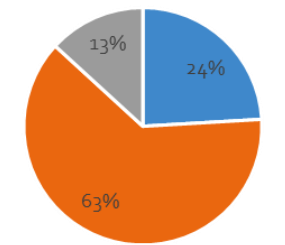

Een meerderheid van de niet-gepensioneerden is niet bereid een pensioenverlaging te accepteren als de kans klein is dat de duurzame investering echt tot verbetering leidt

Stel dat een pensioenfonds duurzaam wil gaan beleggen. Om dit te kunnen doen, wordt uw netto pensioenuitkering (inclusief AOW) dan **2% lager**, [...].

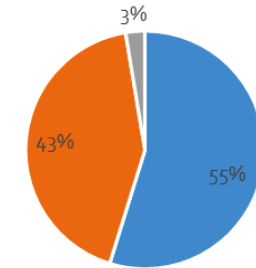
Stel dat een pensioenfonds duurzaam wil gaan beleggen. Om dit te kunnen doen, wordt uw netto pensioenuitkering (inclusief AOW) dan **5% lager**, [...].

Groep 1: De kans is **klein** dat de duurzame investering echt tot verbetering leidt die er zonder de investering niet was gekomen.

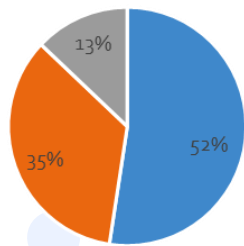
■ Ja ■ Nee ■ Ik weet het niet

Wanneer beantwoord met "Ja"

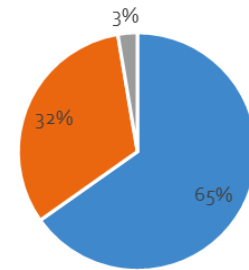
■ Ja ■ Nee ■ Ik weet het niet

Groep 2: De kans is **groot** dat de duurzame investering echt tot verbetering leidt die er zonder de investering niet was gekomen.

■ Ja ■ Nee ■ Ik weet het niet

Wanneer beantwoord met "Ja"

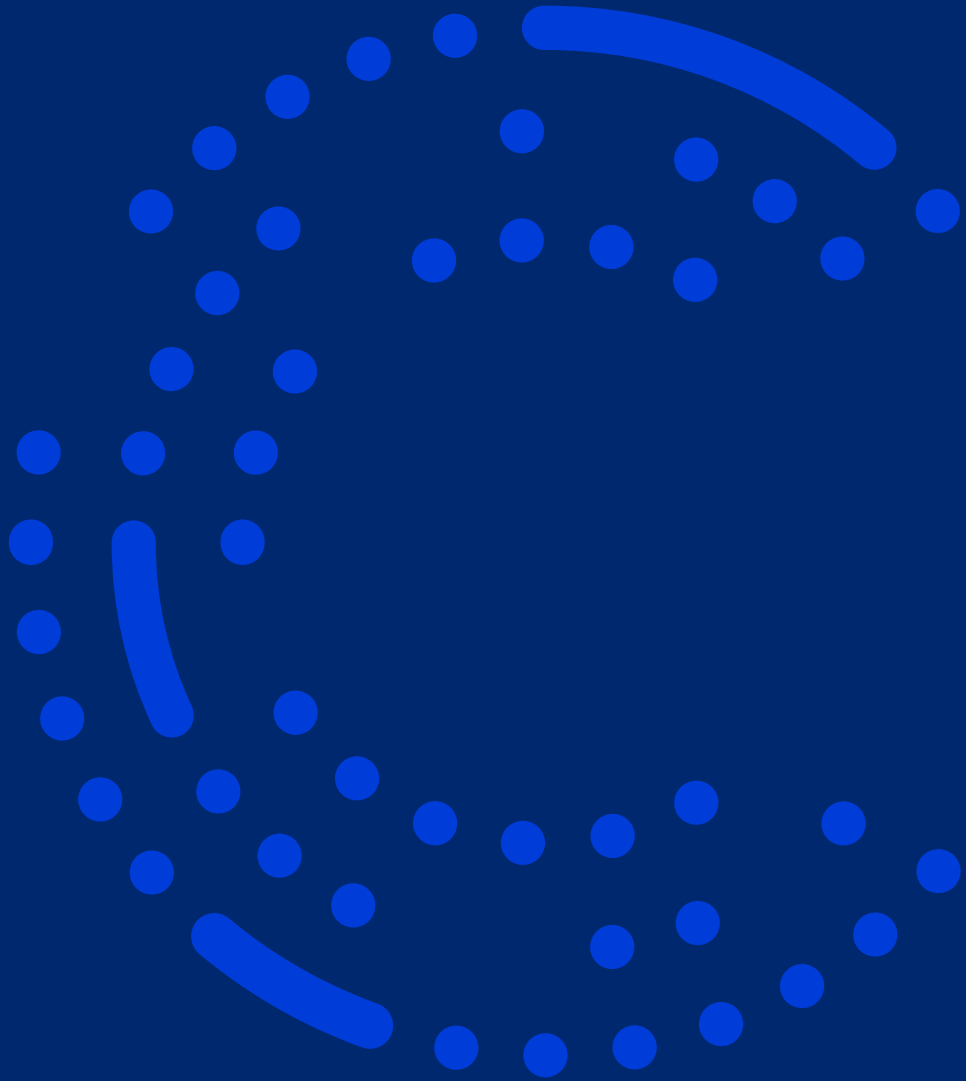

■ Ja ■ Nee ■ Ik weet het niet

[...] = dus bijvoorbeeld [98% van BEDRAG] in plaats van [100% van BEDRAG]. Gaat u ervan uit dat de prijzen niet veranderen in de toekomst. Voor variabele BEDRAG, zie pagina 45.

- De helft van de niet-gepensioneerden (52%) zou een 2% lagere pensioenuitkering vanwege duurzame investeringen **accepteren als de kans groot is** dat de duurzame investering tot een verbetering leidt die er zonder de investering niet gekomen was. Als deze kans klein is, dan zou ongeveer een kwart (24%) een 2% lagere pensioenuitkering accepteren.
- Niet-gepensioneerden die een 2% lagere pensioenuitkering accepteren, **accepteren meestal ook een 5% lage pensioenuitkering** (55% bij een kleine kans en 65% bij een grote kans dat de duurzame investeringen tot een echte verbetering leidt).

Basis = niet-gepensioneerden die willekeurig zijn toegewezen aan een groep (kleine kans vs. grote kans); linksboven: n = 478, rechtsboven: n = 115, linksonder: n = 433, rechtsonder: n = 227

Onderzoeksmethode en steekproefbeschrijving

Onderzoeksmethode

- De vragenlijst is afgenomen in het online **LISS panel*** tussen 3 en 31 oktober 2022.
- De steekproef was een **gestratificeerde willekeurige steekproef**¹ van 1773 panelleden.
- **1163 panelleden** vulden de vragenlijst compleet in (**responspercentage = 66%**). Hun antwoorden zijn geanalyseerd.

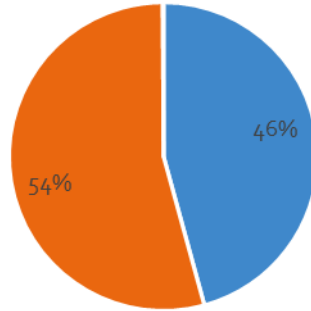
* Het LISS panel

- Het LISS panel is een **representatief online panel** van ongeveer 4.500 huishoudens en 7.000 individuen (≥ 16 jaar).
- Het panel is gebaseerd op een aselechte steekproef uit het Nederlandse bevolkingsregister (i.s.m. CBS) en is dus een **probability-based panel**. Panelleden kunnen zich niet zelf aanmelden (geen zelfselectie).
- Werving is '**traditioneel**': huishoudens worden tot wel 10 keer telefonisch en/of persoonlijk benaderd voor een interview.
- Huishoudens **zonder internettoegang** ontvangen infrastructuur via Centerdata (internetverbinding/computer).
- Panelleden vullen maandelijks vragenlijsten in (ca. 30 min.)
- Zij ontvangen een **relatief hoge vergoeding** van €15 per uur.

¹ Bij de steekproeftrekking is rekening gehouden met het feit dat de responskans lager is onder jongeren dan onder ouderen. Er zijn willekeurige steekproeven getrokken binnen 6 leeftijdsgroepen (strata), waarbij de responskans per groep is ingeschat op basis van historische data.

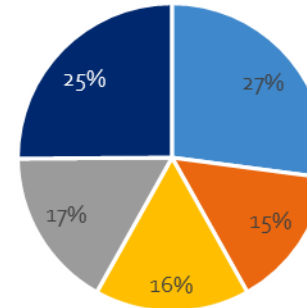
Steekproefbeschrijving

Geslacht

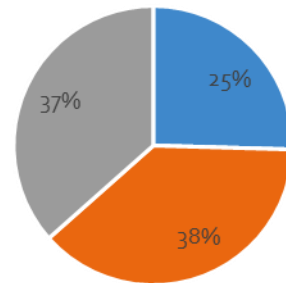
■ man ■ vrouw ■ anders

Leeftijd

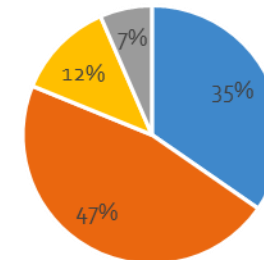
■ 18-34 jaar ■ 35-44 jaar ■ 45-54 jaar ■ 55-64 jaar ■ 65 jaar of ouder

Opleidingsniveau (hoogst voltooid)

■ basisonderwijs/vmbo ■ havo/vwo/mbo ■ hbo/wo

Persoonlijk netto inkomen per maand

■ €1.500 of minder ■ Tussen €1.500 en €3.000
■ Meer dan €3.000 ■ Weet niet/wil niet zeggen

CENTERDATA

research institute